

POGLAVLJE 21: TRANSEVROPSKE MREŽE

Politika Evropske unije u oblasti transevropskih mreža za transport (TEN-T) i energiju (TEN-E) mreža zasniva se na tri ključna elementa: pravna osnova za transevropske mreže (TEN), članovi 170-172. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, Uredba (EU) br. 1315/2013⁵¹ o smjernicama Unije za razvoj transevropske transportne mreže u oblasti transporta i energije i Uredba (EU) 1316/2013⁵² o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope, kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) 913/2010 i stavljaju van snage uredbe (EZ) 680/2007 i (EZ) 67/2010. Ovaj okvir uspostavlja ciljeve EU za politiku u oblasti transevropske mreže, koja obuhvata mreže za transport i energiju i ima za cilj prilagođavanje i razvoj mreža, te osiguranje njihove međusobne povezanosti i interoperabilnosti. Politike u oblasti TEN-T i TEN-E bile su predmet značajnih izmjena. Novi finansijski instrument za transevropske mreže, Instrument za povezivanje Evrope i revidirane smjernice za TEN-T i TEN-E stupio je na snagu 1. januara 2014. godine. Cilj uspostave i razvoja transevropskih mreža, te promovisanja odgovarajućeg uzajamnog povezivanja i interoperabilnosti nacionalnih mreža je da se u potpunosti iskoristi unutrašnje tržište i da se doprinese ekonomskom razvoju i otvaranju novih radnih mjesta u Evropskoj uniji.

Kada su u pitanju **transportne mreže**, transevropska mreža doprinosi održivom i multimodalnom razvoju transporta i eliminisanju uskih grla. U tom pogledu, transportne mreže ima značajnu ulogu u osiguranju održive mobilnosti povezivanjem konkurentnosti Evrope sa dobrobitima njenih građana, dok se u isto vrijeme osigurava prevoz robe i putnika u Evropi.

U cilju osiguranja najboljeg mogućeg razvoja transevropske transportne mreže, nove smjernice slijede dvostruki pristup koji se sastoji od sveobuhvatne mreže (finalizacija do 2050.) i osnovne mreže (finalizacija do 2030.).

Sveobuhvatna mreža je osnovni dio TEN-T-a i uključuje komponente za sve oblike prevoza - željeznički, drumski, unutrašnji plovni putevi, vazdušni i pomorski, kao i njihove povezujuće tačke i odgovarajuće sisteme za pružanje informacija o saobraćaju i upravljanje istima. Osnovna mreža je podskup sveobuhvatne mreže i prekriva je, predstavljajući strateški najvažnije čvorove i veze transevropske transportne mreže. Ona je multimodalnog karaktera. Mape osnovne i sveobuhvatne mreže uključene su u Aneks I Uredbe (EU) 1315/2013, kako je izmijenjena i dopunjena delegiranim uredbama Komisije (EU) 473/2014 i 2016/758.

Imajući u vidu nivo ulaganja potrebnih za dovršenje i širenje transevropske transportne mreže i s obzirom na procijenjeni porast obima saobraćaja između država članica, koristi se pristup zasnovan na koridoru kao instrumentu za koordinaciju različitih projekata na transnacionalnoj osnovi s ciljem sinhronizacije razvoja koridora, a time i postizanja maksimalne koristi od mreže. Osnovni mrežni koridori definisani su u unaprijed identifikovanim projektima navedenim u dijelu 1 Aneksa Uredbe (EU) 1316/2013, koji predstavlja prioritet kada je u pitanju sufinansiranje u okviru Instrumenta za povezivanje Evrope.

Transevropske **energetske mreže** obuhvataju transport i objekte za skladištenje gasa, kao i za prenos električne energije i značajno doprinose tržištu gasa i električne energije. TEN-E odgovara na rastući značaj osiguranja i diversifikacije energetske zaliha EU, kroz objedinjavanje energetske mreže država članica i zemalja kandidata i osiguranje koordinisanog funkcionisanja energetske mreže u EU i u susjednim zemljama. Sigurnost

⁵¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1440489851396&uri=CELEX:32013R1315>

⁵² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1440489885603&uri=CELEX:32013R1316>

snabdijevanja energijom, kraj energetske izolacije i funkcionisanje unutrašnjeg energetskeg tržišta predstavljaju ključne ciljeve politike. Sve ovo ogleda se u Smjernicama za transevropske energetske mreže iz 2013. godine čiji je cilj pravovremeni razvoj i interoperabilnost prioritetnih koridora i područja TEN-E. U tom smislu je definisano dvanaest prioritetnih koridora energetske infrastrukture i tematskih područja.

Važno je napomenuti da sve mjere usvojene od 2017. godine u okviru Uredbe (EU) 347/2013 od 17. aprila 2013. o smjernicama za transevropsku energetskeu infrastrukturu, postaju obavezujuće za Bosnu i Hercegovinu i važe za cjelokupnu infrastrukturu, te imaju status projekata od interesa za Energetskeu zajednicu (*PECI - Projects of Energy Community Interest*). Štaviše, status projekata od interesa za Energetskeu zajednicu može se dodijeliti samo onim projektima koji ispunjavaju kriterije utvrđene ovom Uredbom.

I. TRANSPORTNE MREŽE

A. Transportna infrastruktura

1. Kako se definiše raspodjela nadležnosti između različitih nivoa vlasti u ovoj oblasti politike?
2. Dostavite podatke o stanju mreže drumskog i željezničkog transporta i transporta unutrašnjim plovnim putevima u Bosni i Hercegovini koji su predmet Memoranduma o razumijevanju za Osnovnu regionalnu transportnu mrežu jugoistočne Evrope, u pogledu njenog fizičkog stanja i usklađenosti sa zahtjevima vezanim za sigurnost i kapacitet.
3. Dostavite podatke o stanju perifernih drumskih i željezničkih mreža u Bosni i Hercegovini koje se priključuju na određenu Osnovnu regionalnu transportnu mrežu u pogledu njihovog fizičkog stanja i njihove usklađenosti sa zahtjevima vezanim za sigurnost i kapacitet.
4. Dostavite podatke o stanju međunarodnih aerodroma u Bosni i Hercegovini u pogledu njihovog fizičkog stanja i njihove usklađenosti sa zahtjevima vezanim za sigurnost i kapacitet.
5. Dostavite podatke o stanju riječnih luka u Bosni i Hercegovini u pogledu njihovog fizičkog stanja i kapaciteta.
6. Da li postoje neki nedostaci vezani za Osnovnu mrežu ili velika uska grla ili prekidi koji utiču na funkcionalnost i djelotvornost Osnovne mreže ili koji značajno smanjuju njenu učinkovitost?
7. Koje korake je Bosna i Hercegovina je preduzela u cilju primjene Memoranduma o razumijevanju za Osnovnu regionalnu transportnu mrežu jugoistočne Evrope? U kojoj mjeri je uzeta u obzir činjenica da je Osnovna regionalna transportna mreža jugoistočne Evrope preteča buduće TEN-T mreže za određenu zemlju?
8. Koji strateški okvir za razvoj transportne infrastrukture postoji u zemlji? Da li je taj okvir pretočen u listu konkretnih aktivnosti koje je potrebno preduzeti za provedbu strategije? Da li su te aktivnosti poredane po prioritetima?
9. Koji je glavni razvojni prioritet zemlje u pogledu putne mreže? Kakva je predviđena dinamika vezana za moguće finansiranje i koliki su troškovi potrebni za realizaciju ovih prioritetnih aktivnosti?

10. Koji je glavni razvojni prioritet zemlje u pogledu željezničke mreže? Kakva je predviđena dinamika vezana za moguće finansiranje i koliki su troškovi potrebni za realizaciju ovih prioritetnih aktivnosti?
11. Da li je BiH članica nekih međunarodnih i bilateralnih željezničkih sporazuma u svijetu, u EU ili na regionalnom nivou?
12. Koji je glavni razvojni prioritet zemlje u pogledu plovidbe unutrašnjim plovnim putevima? Kakva je predviđena dinamika vezana za moguće finansiranje i koliki su troškovi potrebni za realizaciju ovih prioritetnih aktivnosti?
13. Koji je glavni razvojni prioritet zemlje u oblasti civilnog vazduhoplovstva, a posebno u vezi sa međunarodnim aerodromima? Kakva je predviđena dinamika vezana za moguće finansiranje i koliki su troškovi potrebni za realizaciju ovih prioritetnih aktivnosti?
14. Koji je glavni razvojni prioritet zemlje u pogledu pomorskog transporta, a posebno kada je riječ o pomorskim autoputevima?

B. Javni izdaci i ulaganja

15. Dostavite podatke o javnim izdacima i ulaganjima popunjavanjem tabele iz Aneksa 1.
16. Dostavite informacije o relevantnim nacionalnim infrastrukturnim planovima i procedurama ulaganja (posebno prostorno planiranje, master plan, kratkoročni, srednjoročni i dugoročni planovi ulaganja i provedbe).
17. Koje procedure se primjenjuju za razvoj projekta transportne infrastrukture? Postoje li razlike na osnovu vrste transporta o kojoj je riječ? Dostavite spisak relevantnih propisa.
18. Kakav je projektni ciklus? Na koji način su lokalni i/ili regionalni organi i nevladin sektor povezani sa projektima transportne infrastrukture?
19. Da li postoji zakonodavstvo o:
 - a) procjeni uticaja na životnu sredinu, zaštiti prirode, zaštiti kulturne baštine, strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu,
 - b) pravilima o konkurencije,
 - c) javnim nabavkama,
 - d) propisima koji se tiču transportne infrastrukture i njene bezbjednosti,
 - e) interoperabilnosti u željezničkom transportu?

C. Istraživanja u oblasti transporta

20. Da li postoje programi istraživanja u vezi sa nacionalnim transportnim operacijama?
21. Da li istraživanja u oblasti transporta koriste javna i/ili privatna sredstva finansiranja, i ako da koji nivo finansiranja se dodjeljuje istraživanjima vezanim za transport?
22. Koji su prioriteti istraživanja koja se odnose na transport?
23. Koji su ključni rezultati prethodnih istraživanja za potrebe transportnih mreža generalno i po pitanju njihovih pod-sektora?
24. Koji je indikativni finansijski okvir potreban za djelovanje u pravcu rezultata sprovedenih istraživanja vezanih za transportne mreže i o kojem vremenskom okviru se radi?

25. Koji bi bili potencijalni izvori finansiranja kako bi se omogućila provedba rezultata istraživanja o transportnim mrežama i o kojem vremenskom okviru se radi?

D. Transport cjevovodima

26. Dostavite opis mreže, dužine i vrste cjevovoda, transportovanih količina, kapaciteta postojećih instalacija, politike razvoja, regionalnih priključaka.

27. Da li postoji specifičan pravni okvir za transport cjevovodima?

28. Koja pravila se primjenjuju u vezi sa životnom sredinom?

II. ENERGETSKE MREŽE

29. Koji je strateški okvir zemlje za razvoj energetske infrastrukture?

30. Dostavite informacije, takođe i u vidu mapa, o trenutnom statusu i glavnim potrebama kada je u pitanju energetska infrastruktura u Bosni i Hercegovini. Koji su glavni nedostaci/razlozi za zabrinutost u vezi sa infrastrukturom, a u pogledu ispunjavanja obaveza o sigurnosti snabdijevanja na unutrašnjem tržištu?

31. Navedite koji je status planiranja i sprovođenja prioriternih projekata koji su od značaja za regiju jugoistočne Evrope u Bosni i Hercegovini. Posebno naznačite na kom su nivou razvoja projekti iz energetike koji se smatraju prioritetima prema procesima Energetske zajednice.

32. Koji se postupci za planiranje i davanje ovlaštenja primjenjuju na razvoj projekata energetske infrastrukture?

ANEKS 1: Ulaganja u transportnu infrastrukturu

NAČINI sekcije	Stvarni izdaci						Procjena	Pretpostavka		
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2020.	2025.	2030.
Željeznice										
- Nadogradnja										
- Novo										
Konvencionalne linije										
- Nadogradnja/obnova										
- Novo										
ERTMS										
Putevi										
- Auto putevi										
- - Nadogradnja										
- - Novo										
- Nacionalni putevi										
- - Nadogradnja										
- - Novo										
Sistemi za upravljanje drumskim saobraćajem										

Unutrašnji plovni putevi, uključujući luke na unutrašnjim plovnim putevima										
- Nadogradnja/obnova linija										
- Nove linije										
Luke/multimodalni centri										
Vazdušni saobraćaj/Aerodromi										
- Fizička infrastruktura										
- ATM										
Multimodalni transport										
Transportni centri										
Logistička podrška										
Granični prelazi										
- željeznički										
- putni										
UKUPNO fizička infrastruktura logistika/upravljanje										